

1892-4

AFSENDER

Emil F. Jeppesen

MODTAGER

FAKTA

Dokumenttype:
Brev

Afsendersted:
København

Arkivplacering:
Mappe 76 nr. 30

DOKUMENTINDHOLD

Åbent brev om Arkitekt Jeppesens syn på arbejdsgangen omkring Imanuels Kirken, København.

Aabent Brev

til

Medlemmerne af Københavns Valgmenighed af 1890

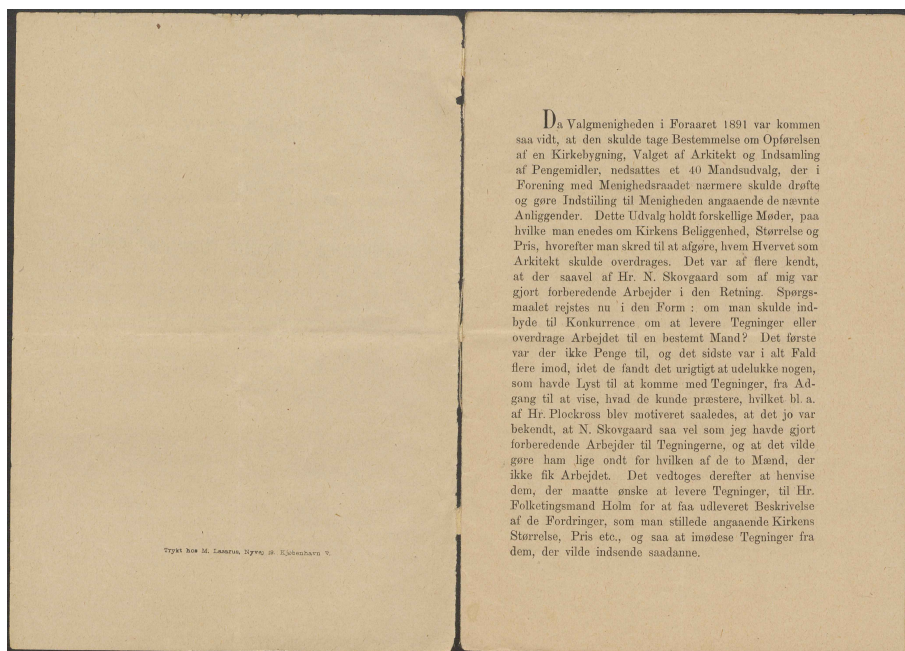
fra

Arkitekt E. F. Jeppesen.

København i April 1892.

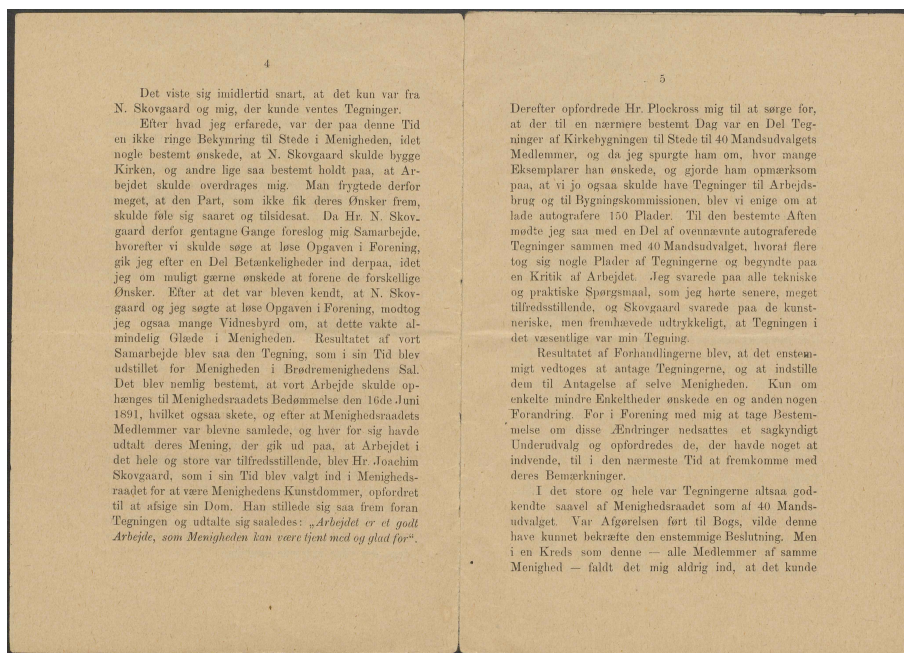
KILDER TIL DANSK KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

KILDER TIL DANSK KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

KILDER TIL DANSK KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

6

være nødvendigt at kræve skriftligt Bevis for en Afgørelse, som saa mange mundtlig vilde kunne bevidne. Da Forhandlingerne var sluttede, erklærede Joachim Skovgaard fra Talerstolen, at da nu hans Mission som Menighedsraadsmedlem var til Ende, idet han havde udført det Arbejde at bedømme den frenkomne Kirke-tegning, hvorfor han var valgt ind i Menighedsraadet, ønskede han at træde ud af dette. Efter at mit Arbejde saaledes var antaget, blev Hovedtegningen hængende i Lokalet til førstkomende Menighedsnøde, hvor Menighedens enkelte Medlemmer besaa den, og da der ikke blev rejst nogen væsentlige Indvendinger imod den, var det givet, at jeg i Realiteten maatte betragte den som godkendt ogsaa af Menigheden, og som den Tegning, hvorefter vor Kirke i det væsentlige skulde bygges. Tegningen blev fremdeles hængende i Lokalet og var for saa vidt offentlig udstillet, som afdøde Grosserer Beck med Hr. Plockross Billigelse havde afdøde Grosserer Adolf hente at se paa denne, efter at han forud af Hr. Plockross havde faaet udlaaet mine Konditioner og Beskrivelse af hele Byggearbejdet til Gennemsyn for Grosserer Adolf. Jeg mødte samtidigt med d'Hr. Beck og Adolf for at forklare Tegningen, og Adolf, som har bygget meget, udtalte sig anerkendende om den og lovede at give et Bidrag. For øvrigt var der ogsaa adskillige andre fremmede hente for at se paa Tegningen. De autograferede Tegninger blev nu med mit Navns Under-skrift spredte omkring i Byen og paa Landet, og flere af Menigheden søgte ved dem at indsamle Bidrag til Kirken. Efter alt dette tog jeg selvfølgelig ikke i Betænkning at fortælle til forskellige Mennesker, baade

7

Venner og ikke Venner, at jeg skulde bygge Kirken, lige som det ogsaa var meddelt af forskellige Blade. Medens jeg saaledes glædede mig til at faa Adgang til at udføre et Hverv, som i mange Aar havde optaget nogle af mine bedste Tanker, rygtedes det imidlertid, at der var en enkelt, muligt nogle ganske faa, der var misfornøjede med den trufne Afgørelse. Nogle mente at have fundet én Fejl, nogle en anden, i min Plan. Men medens saadanne, om de virkelig havde været til Stede, hvad jeg benægter, kunde være rettede i det Underudvalg, som blev nedsat paa 40 Mandsudvalgets Møde, blev dette Udsalg slet ikke sammenkaldt! I Stedet herfor begyndte de Personer i Menighedsraadet, som hele Tiden synes kun nødvendigt at være gaaet med til at overlade mig Glæden og Æren af Arbejdet, underhaanden at arbejde paa at faa mig skubbet til Side. Fru Constantin Hansen bestilte saaledes et nyt Udkast hos Arkitekt Clemmensen.

Ved et Menighedsnøde i Korups Have fortalte Hr. Gabe, at der desværre var kommen Vanskeligheder angaaende Tegningerne til Kirken, men han haabede jo nok, at disse vilde gaa i Orden. Forundret herover spurgte et Medlem af Menigheden, hvad det var for Vanskeligheder, idet han fremhævede, at han forment, at Spørgsmaalet om Tegningerne var afgjort. Hertil svarede Harald Holm, at det, Gabe havde sigtet til, kun bestod i, at Fru Constantin Hansen, for at klare sin egen Stilling, havde henvendt sig til Arkitekt Clemmensen, men at dette var noget ganske privat.

Uden at det nedsatte Underudvalg havde holdt noget Møde, indkaldtes 40 Mandsudvalget til et Møde

KILDER TIL DANSK KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

8

Lørdag den 26de September, ved hvilket fremkomne Indvendinger skulde forhandles. Ved dette Møde oplæstes et Brev fra et Medlem, der paa Grund af Bortrejse var hindret i at deltage, hvori han paaviste, at efter hvad der hidtil var foretaget, kunde jeg ikke afskediges som Arkitekt for min endelige Tegning enten bestemt paavistes at være ubrugelig, eller af selve Menigheden var forkastet — en Betragtning, som flere delte og ingen modsagde.

Saa vel jeg som de fleste af Udvalgets Medlemmer krævede her, at min af Menighedsraadet, Kunstdommeren Hr. Joachim Skovgaard og 40 Mandsudvalget godkendte Tegning skulde forelægges Menigheden under en saadan Form, at den ogsaa *formelt* kunde blive antaget eller forkastet af Menigheden. Fra Constantin-Hansens Tegning kom slet ikke frem, da man fra Udvalgets Side aldeles ikke vilde kendes ved den. Blandt de mange Udtalelser, som faldt paa dette Møde, holdt Hr. Ploekross ogsaa en Tale, hvori han erklærede, at jeg aabenbart havde overvurderet mine Kræfter, altsaa, at jeg ikke evnede at løse den stillede Opgave. Jeg meddelte de tilstedeværende, at jeg, efter at jeg havde hørt, at mit Arbejde skulde forkastes, idet man havde bestilt et andet Udkast hos Hr. Clemmensen, havde forevist min Tegning for d'Hr. Arkitekt, Professor V. Dahlerup og Stadsbygmester P. Benecke, som begge hver for sig udtalte, at mit Arbejde var et godt Arbejde. Hertil bemærkede Hr. Ploekross, at man kan al Tid spørge saaledes, at man faar det Svar, man vil have, hvortil jeg bemærkede, at jeg havde spurgt som en ærlig Mand. Det var imidlertid øjensynligt Menig-

9

hedsraadet meget om at gøre, at min Tegning ikke blev forelagt Menigheden, og de begærede derfor 8 Dages Udsættelse med at tage nogen Beslutning i saa Henseende, men da det store Flertal af Udvalgets Medlemmer ikke vilde indvige heri, indskrænkede Hr. Ploekross sig til at bede om 10 Minutters Ophold, hvilket bevilgedes. I disse 10 Minutter gik jeg ind i en anden Stue, hvor Hr. Ploekross og J. Skovgaard kom ind og opfordrede mig til at foreslaa en Udsættelse paa 8 Dage. Dette fandt jeg ingen Anledning til, men lovede at støtte d'Hr., om de igen vilde forebringe dette Forslag. Da vi derfor efter de 10 Minutters Fortøb alle var samlede, blev det, da jeg indvilligede deri, vedtaget, at vi skulde holde et nyt Møde om denne Sag om 8 Dage. De fleste syntes dog at være meget utilfredse med Udsættelsen.

En af de første Dage efter Mødet kom Hr. Ploekross og Hr. Joachim Skovgaard op til mig, saa vidt jeg forstod, for at foreslaa, at jeg skulde trække mig tilbage; men da vi ikke kunde blive enige herom, forlod de mig uden noget Resultat. Et Par Dage efter kom saa Hr. Møller Andersen op til mig for nu at foreslaa mig sammen med Hr. Joachim Skovgaard at udarbejde en ny Tegning. Dette gik jeg ind paa, idet jeg for mit vedkommende meget gerne vilde gøre, hvad jeg kunde, for at fremme den Fred og Enighed, der er af saa væsentlig Betydning i en Menighed.

Paa den bestemte Dag mødte saa J. Skovgaard og jeg hos Møller Andersen, hvor — uden at det forud var meddelt mig — ogsaa Hr. Ploekross og Hr. Gabe var til Stede. Her blev det saa aftalt, at Joachim Skovgaard

*had
gjort
indt.
og tilbage*

KILDER TIL DANSK KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

10

og jeg ved venligt Samarbejde skulde levere en ny Tegning, men saa skulde al Konkurrence selvfølgelig være udelukket, og vi og ingen andre skulde tegne Kirken, ti udsatte mig for atter en Gang at blive afvist, det vilde jeg ikke.

Den bestemte Dag mødtes vi saa med Udvalget igen, og for Mødet betonedede jeg atter for Hr. Plockross, Hr. Holm og Hr. J. Skovgaard, at jeg nu naturligvis forudsatte, at al Konkurrence var udelukket, og at vi og ingen andre kom til at tegne Kirken, og at det altsaa blev saaledes, at Tegningerne blev bestilte hos Skovgaard og mig. Da Harald Holm som Menighedsraadets *Ordfører* fortalte Udvalget, at et saadant Samarbejde imellem J. Skovgaard og Jeppesen var kommen i Stand, saa de nu vilde levere os en ny Kirketegning, og at det var saaledes, at Tegningerne til vor Kirke blev bestilte hos de to Mænd, vakte det megen Misforståelse hos en Del af Udvalgets Medlemmer. Dels bebrejdede man mig meget stærkt, at jeg havde været altfor eftergivende, idet man foreholdt mig, at det havde været min Pligt, som det var min Ret, nu at levere en Tegning fuldt ud paa eget Ansvar, da det havde vist sig, at Samarbejdet med Nils Skovgaard ikke havde ført til Resultat, dels erklærede man fra flere Sider, at man ingen Tro eller Tillid havde til, at et nyt Samarbejde vilde føre til noget Resultat. Denne Mistillid var saa stærk, at der ligefrem fremkom Forslag om, at hvis Samarbejdet paa ny strandede, skulde jeg have Lov til alene at udarbejde en Tegning. Men alle disse Indvendinger blev fra Menighedsraadets *Ordfører* og flere stærkt tilbageviste med Paastand om, at som det nu var gaet, var det øjensynlig

11

Vor Herres Vilje, at Samarbejdet skulde fremmes, og gik vi derfor til det med Bestemmelse om, hvad der skulde foretages, hvis det strandede, — saa gik vi til det med Vantro, og saa vilde det ogsaa mislykkes.

Jeg tav til Behrejdelse, idet jeg virkelig ventede, at det var ærligt ment, at man ønskede, at Skovgaard og jeg skulde bygge Kirken, og at jeg, som før nævnt, gerne vilde yde mit Bidrag til, at de forskellige Parters Ønsker blev imødekomne og at Enighed blev opnaaet.

De nærmeste Dage efter dette Møde tog Skovgaard og jeg fat paa at udarbejde Skitser til nye Tegninger. Vi bibeholdt *min første Plan*, kun med en ringe *Udvikelse* af Koret, derimod blev *Façaderne* en Del omarbejdede. Disse Skitser blev saa en bestemt Aften forelagt det lille Byggeudvalg, hvoriblandt var til Stede Harald Holm, Plockross, Konstruktor Bennicke, Haarlev m. fl. Ved dette Møde fremkom forskellige Indvendinger imod vore Planer. Man mente saaledes, at der efter Tegningerne baade vilde blive for faa Pladser, og at Pladserne tilmed havde mindre Bredde, end der var forlangt. Da navnlig et enkelt Medlem af Udvalget optraadte paa en saadan Maade, at jeg blev en Del irriteret derved, fik jeg ikke Samling nok til samme Aften at paavise, at Fejlen var paa deres Side, der fremkom med Indvendingerne. Men dette var lige fuldt Tilfældet, hvad der fremgaar af medfølgende Attest, der godtgør, at Kirken endogsaa efter min første for Menigheden udstillede Tegning, der altsaa var mindre end den her fremlagde, vilde faa 809

KILDER TIL DANSK KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

12

Siddepladser af mindst 19" Bredde og 455 Staanpladser (der var kun forlangt 400). Imidlertid blev det saaet fast, at Kirken efter den fremlagte Plan vilde blive for lille, saamt at man *ma* ønskede — hvad der ikke var forlangt i den oprindelige Opgave — Gange langs Ydermurene paa Gulvet saaledes, at man kunde komme ind paa Bænkene fra begge Ender af disse. Vi gik saa hjem med den Besked, jeg noget fortrydelig over den Behandling, jeg havde faaet og grublende over, hvorledes det kunde være, at der ikke var Pladser nok efter vor Plan, der dog var lidt større end min første. Vi tog imidlertid straks fat paa at omarbejde Planen saaledes, at Bygningen blev noget større, men for øvrigt beholdt vi Korstønnen; men nu maatte den jo ogsaa blive dyrere. Skovgaard og jeg talte noget om, hvad den vilde komme til at koste, men forinden vi var visse paa, at man syntes om Planen, vilde vi ikke spille Tid paa at udarbejde Overslag, og vi blev derfor enige om at opgive Byggesummen efter et Skøn. I Tillid til, at han ganske anderledes end jeg havde Menighedsraadets Tillid og Forstaaelse, frygtede jeg intet ved i Forening med ham at sætte en noget høj Pris paa Bygningen, da det jo aldrig vilde vække Fortrydelse, naar det viste sig, at Bygningen kunde optøres billigere. Vi indsendte derfor Projektet med Opgivelse af ca. 85,000 Kroner som Byggesum. Paa Julemødet derefter i Arbejdsforeningens Lokale traf jeg Hr. Harald Holm, som meddelte mig, at man syntes rigtig godt om vor sidst indsendte Tegning; der var aldeles intet at indvende, kun mente han, at Prisen var noget for høj. Dertil svarede jeg, at Overslaget endnu var ganske kalkula-

13

torisk og opgivet uden nogen som helst Beregning og anslaaet højt, fordi vi antog, at et Afslag i Prisen ikke vilde vække Fortrydelse. Men er man tilfreds med Tegningen, saa skal jeg straks tage fat paa Beregningerne. Det vil forhaabentlig saa vise sig, at Prisen bliver tilfredsstillende. Hertil svarede Hr. Holm, at Udvalget havde bestemt den kommende Søndag at holde Møde straks efter Kirketid. Lørdag den 3den Januar d. A. fik jeg saa en skriftlig Indbydelse fra Harald Holm om at overvære et Møde i Kirkebygningssagen, som agtedes afholdt, ikke om Søndagen efter Kirketid, men Mandag Aften Kl. 7, den 4de Januar. Herpaa svarede jeg tilbage Søndag den 3die Januar, at jeg havde belavet mig paa et Møde i Dag Søndag, men i Morgen Mandag kan jeg ikke, og som jeg har sagt Dem, skal jeg rejse til Jylland Tirsdag Morgen Kl. 9, men Skovgaard giver vel nok Møde, saa jeg kan undværes. Mødet blev afholdt uden mig, og jeg rejste til Jylland, men hjemkommen herfra laa der et Brev til mig fra Menighedsraadet saalydende:

Helgolandsgade 14. 9.—1.—92.

Hr. Arkitekt Jeppesen og Hr. Maler Skovgaard!
Da de første af Dem indleverede Tegninger til Kirkebygningen for Københavns Valgmændighed af 1890 ikke fyldte de stillede Betingelser med Hensyn til Kirkens Størrelse, og da de senere fremkomne Tegninger vil medføre en Bekostning, der betydelig overskrider den Sum, som Menigheden har henrykket Menighedsraadet til at gaa ind paa, har Menighedsraadet besluttet at søge Opgaven løst ved en anden Arkitekt.
Paa Menighedsraadets Vegne
Harald Holm.

KILDER TIL DANSK KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

14

Da dette Brev var adresseret ogsaa til Hr. Skovgaard, sendte jeg ham en Kopi deraf næste Dag den 10de Januar. Den 11te modtog jeg saa et Brev fra Hr. Skovgaard saalydende:

Kære Arkitekt Jeppesen!

Idet jeg takker for den tilsendte Meddelelse fra Menighedsraadet, vil jeg, forli jeg tror, den volder Dem stor Skuffelse, udtale, hvor oprigtig ondt det gør mig for Deres Skyld. Menigheden ønsker jeg den bedste Kirke til den billigste Pris, gid den tilsidst maa faa sine store Fordringer fyldestgjorte. Med min bedste Tak for den Tid, vi har arbejdet sammen

Deres

Joachim Skovgaard.

Efter at Menighedsraadet saaledes havde *afvist* mig som Menighedens Arkitekt, og det Rygte var blevet udsprede, at mit Arbejde ikke var godt og forsvarligt, fuldførte jeg uafhængigt af d'Hr. Skovgaard mit for Menigheden i sin Tid udstillede Projekt, og indsendte det til Bedømmelse af det kgl. Kunstakademi, der har antaget Arbejdet og ophængt det paa Foraarsudstillingen ved Charlottenborg, hvor jeg beder særligt dem, som maatte have faaet det Indtryk, at jeg i *kunstnerisk* Henseende ikke skulde være i Stand til at løse *denne* Opgave, at bese mit Arbejde og sammenholde det med, hvad der staar i Udstillings-Katalogen Side 45.

Med Hensyn til Arbejdet i *teknisk og praktisk* Henseende, skal jeg blot henvisse til, at jeg i 18 Aar har praktiseret som selvstændig Arkitekt her i København, og at jeg i dette Tilserum er bleven betroet Arbejde fra over 1000 *forstellige* Bygherrer.

15

Efter hvad der saaledes er foretaget, ser jeg ikke rettere, end at det ikke er af saglige men kun af personlige Grunde, at jeg er bleven skuddt til Side af Personer, der har vidst at sætte deres egne Ønsker igennem og hindret, at mit Arbejde, — skønt det paa et givet Tidspunkt var vedtaget, at det skulde indstilles til Menighedens Godkendelse — nogen Sinde er bleven forelagt Menigheden.

Dette synes saa meget mere at fremgaa af, at Menighedsraadet nu har faaet vedtaget et Arbejde, der, efter hvad jeg har kunnet bringe i Erfaring, netop *ikke* indeholder det forlangte Antal Siddepladser, og hvilke Pladser tilmed er *mindre* end de, der foreligger efter mine Tegninger. Ejendommeligt for Menighedsraadets Optraeden i denne Sag er det ogsaa, at hverken dets Beslutning om min Afskedigelse som Arkitekt, om Henvendelsen til Arkitekt Clemmensen eller Hr. Clemmensens Tegning er bleven forelagt 40 Mandsubvalget, og at Menighedsraadet havde et saadant Hastværk med at faa Hr. Clemmensens Tegninger vedtagne af Menigheden, at et paa det Menigheds møde, paa hvilket disse Tegninger vedtoges, fremkommet Forslag om 8 Dages Udsættelse — end ikke blev sat under Afstemning.

Det forekommer mig saaledes, at Menighedsraadet ikke blot har handlet ukærligt imod mig som Medlem af Menigheden, men at det har behandlet mig uretfærdigt og paa en uforsvarlig Maade krænkert mit gode Navn og Rygte som Arkitekt, uden at jeg kan se anden Grund dertil end den, at man har villet sætte et lille Mindretals ensidige kunstneriske Smag igennem. Det havde jeg ganske vist ikke ventet af kristne Brodre, saa meget mere som jeg tror, at mange Ikke-Kristne

vilde have undset sig ved at benytte en saadan Fremgangsmaade og givet selv kun en Medborger en saadan Medfart.

I pekuniær Henseende beklager jeg mig ikke, idet jeg for den først leverede Tegning fik, hvad jeg forlangte, nemlig 500 Kroner, der udgør Halvdelen af, hvad jeg efter Arkitektforeningens Honorarberegning kunde tilkomme. Men for Sandhedens Skyld og af Hensyn til min Ære som Arkitekt har jeg fundet det nødvendigt at fremkomme med nærværende Redegørelse. At jeg har valgt at fremstille Sagen skriftlig, er fordi, at jeg saaledes kan gøre det kortest og lidenskabsløst.

København i April 1892.

Ærbødigst
E. F. Jeppesen.

Attest.

Underskrevne bevidner herved, at der i det af Arkitekt E. F. Jeppesen til Københavns Valgmenighed af 1890 indsendte Kirkebygningsprojekt er *mindst* 809 Siddepladser og 455 Staapladser, at ingen Bænkplads er smallere end 19 Tommer, at Afstanden fra Ryg til Ryg af Bænkene i Midtergangen er $31\frac{3}{4}$ Tomme, i Korsarmene 30 Tommer og paa Pulpiturene 32 Tommer, samt at saavel Prædikestol som Døbefont og Nadverbord kunne ses fra *alle* Siddepladser paa Gulvet med Undtagelse af 6 og fra $\frac{2}{3}$ af Siddepladserne paa Pulpiturene.

København i April 1892.

Axel Floor,
Cand. polyt.,
Konstruktør ved Statsbanerne.

A. A. Knudsen,
Arkitekt.

SKOVGAARD-MUSEET
Mappe 76 Nr. 30